

Sinema Yargılanıyor: Bakur Davası Zaman Çizelgesi

Hakikatin peşinde koşan herkese...

“Terör örgütü propagandası” suçlamasıyla yargılanan Bakur filminin yönetmenleri Ertuğrul Mavioğlu ve Çayan Demirel 18 Temmuz Perşembe günü neredeyse üst sınırdan, 4 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı.

Kamuoyunda Bakur davası olarak bilinen dava bir yandan “örgüt propagandası” suçlamasıyla en yüksek ceza verilen davalardan biri. Ancak bir yandan da bir sinema filminin yargılandığı dava, sinema camiasının üzerinde Demokles’in Kılıcı gibi asılı duruyor.

34’üncü İstanbul Film Festivali’nde eser işletme belgesi olmadığı gerekçesiyle gösterilmeyen Bakur aynı zamanda sinema üzerindeki baskıyı da açığa çıkarmış oldu. Daha önce uygulanmayan eser işletme belgesi yönetmeliği tüm festivaller için zorunluluk haline geldi.

Filmin avukatları şu an istinaf mahkemesine yaptıkları itirazın sonucunu bekliyor. Mavioğlu ve Çayan’ın dostları da hep bir ağızdan şu çağırıyor: Sinema yargılanamaz!

Bakur'dan önce neler oldu?

/9 - 12 Ağustos 2007

7'inci Munzur Kültür ve Doğa Festivali'nde 38 filminin gösterileceği duyuruldu. Polis eser işletme belgesi olmadığı gerekçesiyle filmin gösterimini engelledi. Yapımcı Ayşe Çetinbaş eser işletme belgesi talebiyle ilk kez karşılaştıklarını belirtti.

/4 - 19 Nisan 2009

5 Nolu Cezaevi: 1980 - 84 filmi 28. İstanbul Film Festivali'nde ilk gösterimini yaptı. Film daha sonra eser işletme belgesi olarak ticari gösterime de girdi.

/2006

Çayan Demirel'in yönetmenliğini yaptığı 38 filmi tamamlandı. Film Uluslararası 1001 Belgesel Film Festivali (2006), Antalya Altın Portakal Film Festivali (2007) gibi festivallerde gösterildi.

/19 Ekim 2007

Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü 38 filmine eser işletme belgesi vermeyi uygun görmediğini açıkladı. Film ekibi Bakanlığın yasağına karşı Ankara 7. İdare Mahkemesine dava açtı.

/19 Ekim 2007

Avukat Fikret İlkiz, Bianet'e yazdığı yazıda Kültür ve Turizm Bakanlığı, Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürü Abdurrahman Çelik imzalı e-postayı yayınladı. Açıklamada 38 filmine eser işletme belgesi verilmemesine gerekçe olarak "belgelere dayanmadığı, yorum ve önyargı ile hareket edildiği görülmektedir" denildi.

**KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI,
TELİF HAKLARI VE SİNEMA GENEL
MÜDÜRÜ ABDURRAHMAN ÇELİK:**

Buradan anlaşılacağı üzere belgeselin belgelere dayandırılması ve önyargısız olması esastır. Bahse konu filmin incelenmesinde; anlatımın belgeye dayandırılmadığı, tamamının (tamamında) yorum ve önyargı ile hareket edildiği görülmektedir. Tarihi bilgi, belge, harita, fotoğraf ve benzeri belgeleyici ve görüntüyü destekleyici unsurlar kullanılmadan anlatım yoluna gidildiği için belgesel niteliği taşımamaktadır.

Bu nedenlerden dolayı, kanunların olmadığı ya da uygulanmadığı toplumlarda sağlıklı bir kamu düzeninden bahsedileceği gibi filmin, “halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklerine sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa tahrik ettiği” ve gösterime girdiğinde kamu düzenini ihlal etmeye sebep olabileceği alenen görülmektedir.

Festival sürecinde neler yaşandı?

/10 Mart 2015

34. İstanbul Film Festivali Programı açıklandı. Bakur (Kuzey) filminin de programda yer alacağı duyuruldu.

/12 Nisan 2015

İKSV, Bakur'un gösterimini, gösterime dört saat kala iptal etti. Gerekçe olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kayıt tescil belgesi konusunda uyarıda bulunduğunu açıkladı. SURELA FİLM YAPIM gösterimin engellenmesinin açık bir sansür olduğunu açıkladı.

/15 Nisan 2015

Sabah gazetesine konuşan Sinema Genel Kurulu Cem Erkul, film yönetmenlerinin Radikal'de çıkan röportajları üzerine İKSV'yi aradığını, Bakur'a özel bir talepleri olmadığını, bütün filmler için geçerli olan prosedürü hatırlattığını açıkladı.

/2009

Oslo süreci ya da Barış Süreci olarak adlandırılan MİT - PKK görüşmeleri başladı.

/18 Mart 2015

Filmin montajını bitirdiğinin ertesi günü Çayan Demirel'in aniden kalbi durdu. Komaya girip yoğun bakıma alınan Demirel aylarca hastanede kaldı. Demirel'in şu an % 99 engelli raporu var.

/13 Nisan 2015

Festivalde yer alan 22 yerli film festival programından çekildiğini açıkladı. Festivalin Ulusal Film kategorisinde sadece iki film kaldığı için Altın Lale Ulusal Yarışması iptal edildi. Festivalin uluslararası jürisi yaşananlara tepki olarak çekildiğini açıkladı. Radikal gazetesi tarafından düzenlenen Radikal Halk Ödülü de tepki olarak iptal edildi.

/18 Nisan 2015

Sinemacılar “Sansüre Karşı Özgür Sinema” sloganıyla İstiklal Caddesinde yürüyüş gerçekleştirerek Bakur’un sansürlenmesini protesto etti.

/15 Haziran 2015

Documentarist 8. İstanbul Belgesel Film Günleri kapsamında Sansüre Takılan Filmler başlıklı seçkide Bakur, Dersim 38, Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek, Berivan filmlerinin gösterimi yapıldı. Şişli Kent Kültür Merkezi’nde gerçekleşen Bakur gösterimi yoğun ilgi gördü.

/16 Nisan 2015

İstanbul’daki kriz üzerine Ankara Film Festivali’ni düzenleyen Dünya Kitle İletişim Vakfı da Kültür Bakanlığı’nın 2004’ten bu yana yürürlükte olan yönetmeliği ilk kez işleterek festivalleri düzenlenemez hale getirdiğini açıkladı. Festival adil bir yarışma olmayacağı gerekçesiyle belgesel ve kısa film bölümlerini iptal ettiğini duyurdu.

/6 Mayıs 2015

Batman’daki Yılmaz Güney Kültür Merkezi’nde Bakur’un gösterimi yapıldı.

/24 Ekim 2015

10 - 14 Kasım tarihlerinde düzenlenecek olan Stockholm Film Festivali programında yer alan Bakur filminin gösterimini engellemek için girişimde bulunulduğu öğrenildi. Festival Şefi Git Scheynius, İran, Fas, Çin gibi farklı ülkelerde yasaklanan filmlerin yer aldığı programın ülke elçiliklerince engellenmeye çalışıldığını açıkladı.

ESER İŞLETME BELGESİ NEDİR?

Türkiye’de bir film, ticari olarak iş yapacağı bir alana girmek istiyorsa kayıt tescil belgesi (kamuoyunda bilindiği şekliyle eser işletme belgesi) almak zorunda. Festival gösterimi gibi ticari olmayan gösterimler içinse durum farklı. 1988 yılında İstanbul Film Festivali’nde yaşanan sansür ve ardından gelen protestolar sonrasında kayıt tescil belgesi zorunluluğu yabancı filmler için kalktı. Ancak yerli yapımlar için festival gösterimlerde kayıt tescil belgesi zorunluluğu yasal olarak var. Festivaller ve kayıt-tescil belgesi arasındaki ilişki de 18 Şubat 2005 tarihli “Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” içinde geçiyor.

Ancak festivallerde yerli filmler için eser işletme belgesi de facto olarak istenmiyordu. Bakur krizinin ardındansa eser işletme belgesi özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığından desteklenen festivaller için norm haline geldi. Antalya ve İstanbul Film Festivalinin ardından 2017 yılında If İstanbul Bağımsız Filmler Festivalinde Son Şnitzel filmine eser işletme belgesi verilmemesi üzerine film gösterimi yapılamadı.

Bakur davası zaman çizelgesi

/20 Aralık 2017

Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesi 2016 yılında açılan iddianameyi kabul etti. "Bakur (Kuzey) isimli belgeselin, PKK/KCK terör örgütünün, cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek veya bu yöntemlere başvurmayı teşkil edecek nitelikte..." olduğu iddiasına yer verildi. Hazırlanan iddianamede, Savcılığın filmin yasak olup olmadığını sorduğu Kültür Bakanlığı'ndan "yasak değil" yanıtının geldiği de yer aldı.

/5 Şubat 2018

Ertuğrul Mavioğlu, Çağlayan'daki İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi'nde ifadesini Batman'da 29 Mayıs'ta görülecek esas davada vereceğini beyan etti. 8 Şubat tarihinde İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülecek duruşmaya sağlık sorunları nedeniyle katılamayan Çayan Demirel de 29 Mayıs'ta Batman'daki duruşmada ifade vereceğini bildirdi.

/23 Ekim 2018

Mazeret konularak duruşmaya gidilmedi. Duruşma 21 Şubat'a ertelendi.

/2016

2015 yılı Mayıs ayında Batman Yılmaz Güney Kültür Merkezi'ndeki film gösterimi nedeniyle yönetmenler Çayan Demirel ve Ertuğrul Mavioğlu'na soruşturma açıldı. Kültür merkezinin o zamanki yetkilisi Dicle Anter gösterimle ilgili polise ifade verdi.

/28 Aralık 2017

Terör örgütü propagandası suçlamasıyla yargılanan Bakur'un yönetmenlerinden Çayan Demirel, İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi'nde ifade verdi. İfadesi 5 Şubat'ta alınacak filmin diğer yönetmeni Ertuğrul Mavioğlu ve pek çok sinemacı da destek olmak amacıyla Çağlayan Adliyesi'ndeydi. Mahkeme heyetinin izinde olması nedeniyle duruşma 8 Şubat'a ertelendi.

/29 Mayıs 2018

Davanın ilk duruşması Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Avukat Rozerin Seda Kip esas hakkında savunmayı şimdi yapmayacaklarını belirterek Londra Merkezli İfade Özgürlüğü kuruluşu Article 19 tarafından hazırlanan uzman görüşünü mahkemeye sundu. Mahkeme, Mavioğlu ve Çayan'ın duruşmalardan varestesiz tutulma taleplerini kabul ederek bir sonraki duruşmayı 23 Ekim 2018 tarihine erteledi.

ARTICLE 19 UZMAN MÜTAALASI

Londra merkezli ifade özgürlüğü örgütü Article 19 tarafından yayımlanan, Kıdemli Adli Memur Gabrielle Guillemin'in kaleme aldığı uzman mütaalasının sonuç bölümü:

Yukarıda belirtilenler ışığında, ARTICLE 19, sanıklara atılı suçların ve mevzu bahis suçların dayalı bulunduğu mevzuatın, Türkiye'nin uluslararası insan hakları hukuku kapsamındaki yükümlülükleriyle, bilhassa da ifade özgürlüğü hakkı bakımından, bağdaşmadığı kanısına varmış bulunmaktadır. Bu bakımdan, söz konusu suçlar ve ilgili mevzuat, MSHUS 19. Maddesi (3) ile AİHS 10. Maddesi (2) kapsamında güvence altına alınan ifade özgürlüğü hakkının kanuna aykırı şekilde sınırlandırılmasını teşkil etmektedir.

/21 Şubat 2019

Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen Bakur davasında Avukat Meral Hanbayat ayrıntılı savunma için süre istedi. Duruşma esas hakkındaki savunmaların verilmesi mütaalaya karşı beyanların sunulması için 3 Nisan tarihine ertelendi.

/2 Mayıs 2019

Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen duruşmanın karar duruşması olması bekleniyordu. Çayan Demirel ve Ertuğrul Mavioğlu dahil pek çok sinemacı Batman'da hazır bulundu. Ancak dava 18 Temmuz'a ertelendi.

/18 Temmuz 2019

7'inci duruşmada mahkeme heyeti kararını açıkladı. Mavioğlu ve Demirel'e "terör örgütü propagandası" yapmak gerekçesiyle üçer yıl hapis cezası verildi. Suçun basın yayın yoluyla işlendiği gerekçesiyle ceza yarı oranında artırılarak 4'er yıl 6'şar aya çıkarıldı. Demirel ve Mavioğlu'nun yokluğunda, son savunmaları alınmaksızın ve avukatların mazeret bildirmesine rağmen heyet davayı ertelemek yerine her iki yönetmene hapis cezası vererek davayı sonlandırdı. Yönetmenler hakkında yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmasına karar verildi.

/13 Şubat 2019

Kobanê'de IŞİD'e karşı verilen mücadelede yer alan üç kadının yaşamını anlatan Nû Jîn belgeselinin yönetmeni Veysi Altay ve filmin Batman'da Yılmaz Güney Sinema Salonu'nda gösterilmesini sağlayan eski müdürü Dicle Anter'in "terör örgütü propagandası" suçlamasıyla yargılandıkları karar duruşması Batman 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Yönetmen Veysi Altay "örgüt propagandası" suçlamasıyla 2 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırılırken, Dicle Anter'e aynı suçlamayla 2 yıl 1 ay hapis cezası verildi. Mahkeme ayrıca Altay ve Anter hakkında yurtdışına çıkış yasağı uygulanmasına karar verdi.

/3 Nisan 2019

İstanbul'da Adli Tıp'ta Çayan Demirel'in malulen emeklilik davası ile ilgili İstanbul'da Adli Tıp Kurumu'nda randevusu olduğu için mazeret sunularak duruşmaya gidilmedi.

/17 Temmuz 2019

18 Temmuz'da görülecek duruşma öncesinde sinemacılar destek çağrısı yaptı. Sansüre Karşı Sinemacılar ismiyle yapılan açıklamada "Sanat eserlerinin suç unsuru kabul edilmesi temel insan haklarına ve hukuka aykırıdır," denildi.

**ERTUĞRUL MAVIOĞLU'NUN
SAVUNMASINDAN:**

Bakur filmi ekibi 20 Temmuz 2019 tarihinde "Sinema Yargılanamaz" başlıklı bir basın toplantısı düzenledi.

Devletin artık sanatçıları, öğrencileri, akademisyenleri kısacası aydınları tepelerine vurulması icap eden bir çivi gibi görmekten vazgeçmesi gerekiyor. Sadece ve sadece mesleğini icra ettikleri için insanlar yargılanıp, ağır cezalara çarptırılmamalı, adaletsizliğin pençesinde soluğu kesilmemeli.

Buraya gelmeden pek çok sinemacı arkadaşım ile konuştum. Öğrendiğime göre, Türkiye'de sinema eserlerine ilk kez dava açılıyor. İlginçtir, bu da artık neredeyse 100 yaşına merdiven dayamış Türkiye Cumhuriyeti'nin Batman iline nasip oluyor. 12 Eylül 1980 cuntasının ardından sinemacıların da gözaltına alınıp tutuklandığını biliyoruz. Darbenin ilk hedef aldığı alanlardan birinin sinema sanatı olduğu gerçeği de sır değil. Cuntanın ilanından sonra birçok işçi örgütü, kitle örgütü gibi DİSK'e bağlı Sine-Sen de kapatıldı. Sendikanın 25 yöneticisi idamla yargılandı, 6 aydan 2,5 yıla kadar hapis yatıp, işkence gördü. Örneğin Şerif Gören, Tarık Akan, Necmettin Çobanoğlu, Gani Turanlı işkence gören sinemacılardan sadece birkaçıdır. Ama o dönemde bile bir sinema yönetmeninin çektiği film nedeniyle sanık sandalyesine oturtulduğunu duyan ya da bilen yok. Üstelik cuntanın değil demokrasinin işbaşında olduğu iddia edilen bir ülkede, sinema yönetmenlerine ağır ceza mahkemelerinde açılan bu davaların daha şimdiden tarihe kırık not olarak düştüğünden eminim.

